

## PRIZNANJA ZLATA HRUŠKA 2010



### Obrazložitev žirije za priznanja zlata hruška 2010:

Skoraj prislovično sodbo, da smo Slovenci narod s posebnim poslušom za poezijo, vedno znova utrjujejo tudi slovenski založniki s svojimi največkrat skrbno oblikovanimi izdajami pesniških zbirk in še zlasti z izdajami antologij naših pesnikov in pesnic.

In vendar je pesniška antologija Saše Vegri *Naročje kamenčkov*, ki je izšla pri založbi Miš, v mnogih pogledih založniški novum in dragocen presežek tako v predstavljanju pesnikovega sveta kot v izbiri bralca, ki mu bo ta zbirka namenjena.

Pesnica Saša Vegri je izdala po številu malo zbirk. Sledile so si v skoraj enakomernih periodah in vsakokrat odstrle nov košček pokrajine, v kateri živimo kot otroci, kot odrasli ali kot starši. Predvsem v zbirkah za odrasle pesnica z neustavljivo strastjo govori o svobodi duha in z osupljivo odkritosrčnostjo o materinstvu in starševstvu. V zbirkah za otroke pa se spontano odziva na otrokov vsakdan, ga povzdigne v izvirno izpoved, obenem pa skupaj z otrokom pozorno premisli o dejanskem svetu, ki otroka obdaja. Izdati antologijo, ki bo zvesta pesničini materinski in bivanjski občutljivosti ter obenem k zbirki zbrati vse njene bralce v eno družino, ni bila lahka naloga.

**Dr. Igor Saksida** je iz vseh njenih zbirk, odraslih in otroških, nabral petinsedemdeset kamenčkov, njenih pesmi, ki jih je razporedil v pet življenjskih epizod, z njimi pa vzpostavil svojski in živ dialog med svetom otroka in odraslega ter svetom matere in žene. Oba oblikovalca zbirke, tako dr. Igor Saksida, urednik in pisec obsežne spremne besede, kot **ilustrator Damijan Štepančič** s svojimi za igro vedno razpoloženimi

likovnimi domislicami, sta se častno poklonila pesniškemu geniju Saše Vegri z iskrenim navdušenjem ob naročju, ki nas vse zbira v veliko družino in ki predvsem varuje tisti redek in dragocen kamenček, imenovan odgovornost za svet, ki ga ustvarjamo.

**Založba Miš** je s to pogumno nekonvencionalno izdajo, namenjeno otrokom in odraslim, prispevala dragocen kamenček v mozaik slovenske poetike in svobodomiselnosti kulture.

V letu 2009 smo s **prevodi** dobili kar nekaj odličnih literarnih domislic iz svetovne zakladnice pripovedništva za otroke in mladino in vsaj pol ducata med temi bi zaslužila vso našo pozornost, saj so uspeli v slovenščino preliti tako mogočnost epskih širjav, kot pretanjenost miselnih globin ali vrtoglavost preigravanja neslutnih jezikovnih pomenov.

V Pionirski in Slovenski sekciji IBBY smo med temi odličnimi prevodi izbrali knjigo, v kateri že avtor sam združuje pripovedno tradicijo z vizualizacijsko naravnostjo sodobnega bralca in v kateri je morala založba v vseh podrobnostih ohraniti branje ali bolje gledanje zgodbe v enem kosu.

Izbrali smo prevod romana v besedi in sliki ameriškega pisatelja in ilustratorja **Briana Selznicka Hugo Cabret**, napisanega s sosledjem dveh pisav, likovne in besedne. Obe enakovredni pisavi si podajata romaneskno pripoved o usodi osirotelega Huga, nekakšnega mladega Quasimoda osrednje pariške železniške postaje. Razburljiva, povsem izmišljena zgodba Pariza v letu 1931 sloni na resničnih dejstvih o mehanskih igračah avtomatih in zgodovinskih osebah, ustvarjalcih prvih fantastičnih filmov. Roman, ki je genialen spomenik pionirju filmske čarovnije Georgesu Mélièsu bolj gledamo kot beremo, saj steče pred nami kot na filmskem platnu črna-bela predstava, tako da skoraj ne opazimo,

kdaj strani izjemno pripovednih risb s svinčnikom preidejo v strani s tiskanim besedilom in te zopet nazaj v risbo. Prevajalec **Andrej Hiti Ožinger** je skrbno sledil urarski natančnosti knjige tudi tam, kjer je avtor knjigi dodal vse potrebne podatke o okoliščinah zgodbe in o virih, ki so bili podlaga za zgodbo, pa vse do opreme in tehničnih podatkov o knjigi. Knjiga je tako tudi navdih za raziskovalne bralce, vsekakor pa namenjena samostojnim bralcem vseh starosti in okusov.

**Založba Mladinska knjiga** je z izdajo te knjige obogatila knjižne police za otroke in mladino z monumentalno zgodbo o čarobni tehnični spretnosti na začetku 20. stoletja, hkrati pa slovenščino uspešno preizkusila s sodobnim skriptovizijskim pripovedništvom.

**Izvirnih slovenskih poučnih knjig** je malo, še manj je tistih, ki so vsestransko domišljene in inovativne. Podobno je drugod po svetu, kjer prevladujejo enciklopedijske knjige, ki temeljijo na bogatem slikovnem gradivu in nizanju informacij, ne pa na njihovi sistematični in poglobljeni razlagi, predvsem pa se mlade bralce vedno znova podcenjuje z vztrajnim vračanjem k popularnim temam, od gusarjev, preko vesoljskih ladij do živalskih mladičkov in baleta.

Kvalitetna protiutež omenjenemu je knjiga ***Kako sem otrokom razložil demokracijo*** avtorja **Mira Cerarja**, profesorja teorije prava in države, filozofije prava in primerjalnega prava na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.

Ob razlagi pojma demokracije nam avtor razgrne najpomembnejše elemente politične filozofije, zgodovine družbene ureditve in slovenske državne ureditve. Vse razlage so domišljeno urejene in opremljene s primeri in pojasnili iz vsakdanjega življenja. Poglavja se zaključujejo s slovarčki pogosto sicer znanih, a zgolj približno razumljenih pojmov.

S tem avtor spretno izpostavi in hkrati reši zagato iz našega vsakdanjega življenja, ko dnevno pogosto uporabljenih pojmov v resnici ne razumemo najbolje, pa čeprav predstavljajo osnovo za vsak uspešen dialog.

Eksaktno besedilo ves čas »pobalinško« spremljajo **stripi Izarja Lunačka**, doktorja filozofije in izkušenega striparja. S svojo risbo obravnavane teme kritično aktualizira v prizore politične stvarnosti in jih skrajno komično pristri.

Knjiga, ki je po svoji organiziranosti in aparatu sicer namenjena otrokom, bo nedvomno pomembno dopolnila poznavanje temeljnih pojmov iz našega družbenega življenja marsikateremu odraslemu bralcu in ga hkrati, ob pogledu na Lunačkove stripe, nasmejala do solz.

**Cankarjeva založba** je torej s to knjigo nedvomno zapolnila dolgoletni manko tako v slovenskem kot širšem literarnem prostoru, z njo pa pogumno načela abstraktnejšo plat vsakdanjika, najpogosteje občuteno kot nerazumljivo, suhoparno domeno odraslih, ki pa jo v knjigi mladim bralcem avtorja brez nepotrebnega poenostavljanja razložita in razbremenita s potrebno komično razdaljo.

*Darja Lavrenčič Vrabc*

## 1000 UND 1 BUCH 2009

**Prva številka** avstrijske revije *1000 in 1 knjiga* je posvečena vodi kot simbolnemu elementu, ki že od pradavnine vzbuja pri ljudeh čaščenje in občudovanje. Reke, jezera in morje so tudi v mladinski literaturi pogosta in pomembna prizorišča in kreatorji človeških usod.